

Fundacja „Rozwój TAK – Odkrywki NIE”

Al. M. J. Piłsudskiego 24, Legnica 59-220

tel. +48 76 845 67 53; +48 661 863 478

e-mail: biuro@fundacja.rt-on.pl

NIP: 6912510194, KRS: 0000558840

www.rozwojtak-odkrywkinie.pl

Legnica, 20 października 2021 r.

Pan Przemysław Daca

Prezes PGW Wody Polskie

Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej

ul. Żelazna 59a, 00-848 Warszawa

za pośrednictwem poczty elektronicznej
(soos@cdmsmith.com, kzgw@wody.gov.pl)

Konsultacje społeczne w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu II aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły

Szanowny Panie Prezesie,

W związku z trwającymi do 20.10.2021r konsultacjami społecznymi w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu II aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, ogłoszonymi na podstawie art. 39 par. 1 Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,

Fundacja "Rozwój TAK - Odkrywki NIE" reprezentowana przez Tomasza Waśniewskiego - Prezesa zarządu, przekazuje swoje uwagi.

Zwracamy się z prośbą o wnikliwe rozpatrzenie i uwzględnienie poniższych uwag w ramach dalszych prac nad IIaPGW dla dorzecza Wisły.

UWAGA I

Część projektu planu, do której zgłaszana jest uwaga (numer rozdziału, strona dokumentu):

Uwaga ogólna

Treść zgłaszanej uwagi lub wniosku

Projekt aktualizacji Planu gospodarowania wodami w dorzeczu Wisły (dalej IIaPGW) wraz z Prognozą oddziaływania na Środowisko nie spełnia warunków określonych w Ramowej Dyrektywie Wodnej (dalej: RDW) i w Ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o Środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie Środowiska oraz o ocenach oddziaływania na Środowisko (t. j. Dz. U. 2020 poz. 283 z późn. zm., dalej: Ustawa OOS) i tym samym nie spełnia swojej funkcji.

Propozycja zmian

Uwzględnienie zastrzeżeń i propozycji zmian przypisanych do sformułowanych dalej uwag szczegółowych.

Uzasadnienie zgłaszanej uwagi

Plan gospodarowania wodami w dorzeczu (dalej PGW) jest głównym dokumentem planistycznym, na podstawie którego państwa członkowskie mają osiągnąć wyznaczone tam cele środowiskowe dla wód i obszarów chronionych od wód zależnych. Cele środowiskowe zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną (RDW) powinny być co do zasady osiągnięte do 2015 r.

Aby to osiągnąć, PGW wskazuje na presje oraz sposoby ich likwidacji poprzez realizację działań ochronnych. Zapisy PGW muszą w sposób uzasadniony przedstawiać i legalizować podział wód, cele środowiskowe, rozpoznanie presji i dobór środków (działań) je likwidujących lub łagodzących, oraz zapewniać kontrolę ich postępu. Istnieje również możliwość ustanowienia odstępstwa od celów dyrektywy dla konkretnych części wód (odstępstwa czasowe lub złagodzenie celów) – muszą być one jednak właściwie uzasadnione i opisane, w sposób nie budzący zastrzeżeń. Warunkiem przyznania odstępstw jest zastosowanie wszelkich wykonalnych technicznie i nie stanowiących nieproporcjonalnego kosztu działań zapobiegających presjom, lub je ograniczających.

Projekt PGW i każda jego aktualizacja powinna podlegać przynajmniej półrocznym konsultacjom publicznym, a proces ten powinien być przejrzysty, umożliwiający rzeczywisty i skuteczny udział społeczeństwa. Państwa „zachęcają wszystkie zainteresowane strony do aktywnego udziału we wdrażaniu niniejszej dyrektywy, w szczególności w opracowywaniu, przeglądzie i uaktualnianiu planów gospodarowania wodami w dorzeczach”. Ponadto, zgodnie z prawem polskim i wspólnotowym, IIaPGW podlega obowiązkowej strategicznej ocenie oddziaływania na Środowisko na zasadach określonych szczegółowo w Ustawie OOS.

Niestety ww. warunki nie zostały spełnione w przypadku przedstawionych do konsultacji projektów II aktualizacji PGW (IIaPGW), w tym IIaPGW Wisły, a sam proces udziału społecznego budzi wiele zastrzeżeń. Bez wyraźnych zmian w dokumencie i poprawienia możliwości udziału społeczeństwa w jego ustanowieniu IIaPGW nie spełni swojej podstawowej funkcji – osiągnięcia celów środowiskowych w zgodzie z Ramową Dyrektywą Wodną. Należy mieć na uwadze, że ostatni okres planistyczny nie przyniósł praktycznie żadnej poprawy stanu wód w dorzeczu Wisły, np. cele

Środowiskowe osiągnęło tylko w 0,08% najliczniejszych - rzecznych jednolitych częściach wód powierzchniowych (jcwpr RW) w zakresie wszystkich wymagań (stan wód określono w nich jako dobry).

W kolejnych uwagach przedstawiono szczegółowe odniesienia do ww. obszarów problemowych.

UWAGA II

Część projektu planu, do której zgłaszana jest uwaga (numer rozdziału, strona dokumentu):

Uwaga proceduralna dotycząca przebiegu i terminów konsultacji publicznych

Treść zgłaszanej uwagi lub wniosku

Nieuprawnione równoległe prowadzenie konsultacji publicznych w dwóch trybach, które powinny następować kolejno po sobie:

- półroczne konsultacje na podstawie przepisów Ramowej Dyrektywy Wodnej i Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, oraz
- 21-dniowe konsultacje w ramach procedury SOOŚ na podstawie Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t. j. Dz. U. 2020 poz. 283 z późn. zm., dalej: Ustawa OOŚ)

Propozycja zmian

Należy wykonać prognozę oddziaływania na środowisko i przeprowadzić konsultacje społeczne w ramach procedury SOOŚ po zakończeniu prac nad projektem IIaPGW (w tym po uwzględnieniu w projekcie IIaPGW uwag społeczeństwa w ramach półrocznych konsultacji IIaPGW).

Uzasadnienie zgłaszanej uwagi

Zgodnie z RDW oraz Ustawą prawo wodne, projekt PGW i każda jego aktualizacja powinna podlegać przynajmniej półrocznym konsultacjom publicznym, a proces ten powinien być przejrzysty, umożliwiający rzeczywisty i skuteczny udział społeczeństwa.

Ponadto, zgodnie z prawem polskim i wspólnotowym, IIaPGW podlega obowiązkowej strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko na zasadach określonych szczegółowo w Ustawie OOŚ, a w ramach ww. oceny należy sporządzić Prognozę oddziaływania na środowisko, która wraz z gotowym projektem IIaPGW podlega co najmniej 21-dniowym konsultacjom społecznym.

Nakładanie się terminów konsultacji „półrocznych” na podstawie Ustawy prawo wodne z konsultacjami w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (SOOŚ) odnoszącymi się do tych samych dokumentów jest absolutnie niedopuszczalne, prowadzi do chaosu proceduralnego i jest niezgodne z prawem.

Zgodnie z Ustawą OOŚ strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko powinny podlegać ostateczne projekty IIaPGW, opracowane po uwzględnieniu uwag społeczeństwa w ramach

półrocznych konsultacji społecznych na podstawie przepisów RDW i Prawa wodnego. Niedopuszczalne jest zaburzenie ustawowego trybu poprzez poddawanie SOOŚ i upublicznianie do konsultacji społecznych prognozy oddziaływania nieostatecznej wersji dokumentu podlegającego SOOŚ.

UWAGA III

Część projektu planu, do której zgłaszana jest uwaga (numer rozdziału, strona dokumentu):

Uwaga proceduralna dotycząca przebiegu i terminów konsultacji publicznych

Treść zgłaszanej uwagi lub wniosku

Niedopuszczalna była nagła i znacząca zmiana zapisów projektów IIaPGW jedynie na dwa tygodnie przed końcem „co najmniej półrocznych” konsultacji w trybie przepisów RDW (30 września – publikacja zmian (tzw. „errata”); 14 października – koniec konsultacji). Termin ten bezwzględnie powinien być przedłużony.

Propozycja zmian

Należy wydłużyć czas konsultacji publicznych ze względu na fundamentalne zmiany w treści konsultowanych dokumentów, odnoszące się do takich podstawowych elementów jak nowe lub zmienione/ograniczone działania ochronne czy uzupełnienie IIaPGW o zapisy dotyczące obszarów chronionych w rozumieniu RDW. Minimalny termin pozwalający na choćby pobieżne zapoznanie się ze zmianami to miesiąc od daty ogłoszenia decyzji o przedłużeniu ww. konsultacji.

Należy uwzględnić ww. zmiany w procedurze SOOŚ, w tym w Prognozie oddziaływania na Środowisko.

Uzasadnienie zgłaszanej uwagi

Zgodnie z zapisami RDW, konsultacje projektów planów gospodarowania wodami w dorzeczu trwają pół roku. Nieuzasadnione i nieuprawnione jest skrócenie tego okresu do jedynie dwóch tygodni. IIaPGW został uzupełniony o niezbędne elementy, ale zdecydowanie zbyt późno.

Wprowadzone zmiany, nazwane błędnie „erratami”, w aż 4 dorzeczach, w tym największych – Wisły i Odry, odnoszą się do dwóch niezależnych kwestii - obszarów chronionych przeznaczonych do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym i kolejnej już propozycji projektu VI aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych. Zmiany wymagają m.in. ponownej analizy działań zaplanowanych w dorzeczach, m.in. odnoszących się do udrożnień budowli piętrzących oraz do konkretnych zapisów głównie uszczuplających zestaw działań likwidujących presje zanieczyszczeń komunalnych.

Ilość zmian do weryfikacji przez uczestniczących w konsultacjach społecznych jest oszałamiająca, a prezentowane liczby w dokumentach nazwanych „erratami” zapisów IIaPGW nie odpowiadają faktycznej skali zmian. Dla przykładu, w erracie nr 1 dla Wisły, wskazano, że zmianie/dodaniu ulega 68 działań w IIaPGW Wisły, przy zmianach celów środowiskowych dla 260 jcwp. Zmiany te przekładają się na kolejne, radykalne zmiany w zestawieniu budowli do działań poprawiających ich drożność

(Załącznik 4 do „erraty” wcześniej załącznik 1 do załącznika 7 IIaPGW). Społeczeństwo zostało zmuszone do dokonania ponownej weryfikacji tego zestawienia (obecnie 2220 działań na konkretnych budowlach), choćby ze względu na całkowitą i nieuzasadnioną zmianę numeracji budowli w stosunku do publikacji w wersji z kwietnia. Liczba budowli położonych na „nowych” obszarach chronionych dla gatunków gospodarczych w dorzeczu Wisły to aż 821.

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 maja 2021 r. w sprawie określenia gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym oraz obszarów przeznaczonych do ochrony tych gatunków zostało opublikowane 14 maja – miesiąc po rozpoczęciu konsultacji IIaPGW. Aktualizacja projektu IIaPGW w tym zakresie zajęła Autorom IIaPGW 4,5 miesiąca. Jednak społeczeństwo miało jedynie 2 tygodnie na zapoznanie się ze zmianami i odniesienie się do istotnie zmienionej treści projektu IIaPGW.

Natomiast w przypadku publikacji VI aKPOŚK, dokument ten podlegał już konsultacjom publicznym w grudniu 2020 r., a zapisy projektu wystawionego do ponownych konsultacji (31 sierpnia – 20 września br.) do ponownych konsultacji wskazują na znaczne i nieuzasadnione ograniczenie projektu. Jego modyfikacja (szczególnie in minus) w tak późnym okresie procesu konsultacji IIaPGW jest niezrozumiała i niewłaściwa.

Wszystkie ww. zmiany są znaczące i powinny być weryfikowalne w procesie udziału społecznego, a także poddane strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko zgodnie z Ustawą OOŚ. Sposób wprowadzenia zmian oraz ramy czasowe przewidziane na zapoznanie się z nimi stanowią naruszenie terminów przewidzianych w art. 14 RDW.

UWAGA IV

Część projektu planu, do której zgłaszana jest uwaga (numer rozdziału, strona dokumentu):

Prognoza: Rozdział I, 1.1 Przedmiot i cel opracowania

Treść zgłaszanej uwagi lub wniosku

Zapisy ujęte w Prognozie wprowadzają w błąd biorących udział w konsultacjach społecznych. W Prognozie zawarto błędne sformułowania odnośnie istoty strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w tym prognozy.

Propozycja zmian

Należy wnieść stosowne zmiany w treści Prognozy, które będą w rzeczywisty sposób odzwierciedlać przepisy obowiązujące w Polsce, odnośnie przeprowadzenia SOOŚ, a w szczególności korespondują z zapisami działu IV ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (t. j. Dz. U. 2020 poz. 283 z późn. zm.), dotyczącego strategicznej oceny oddziaływania środowisko.

Uzasadnienie zgłaszanej uwagi

Na stronie 24 Prognozy do IIaPGW dla obszaru dorzecza Wisły, autorzy zawarli informacje, że „Prognoza stanowi **podsumowanie wyników oraz wniosków z przeprowadzonego postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko** skutków realizacji projektu II aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły”. Stwierdzenie to jest błędne, gdyż postępowanie w sprawie SOOŚ nie zostało jeszcze zakończone. W związku z czym trudno mówić o jakichkolwiek wynikach i wnioskach z przeprowadzonej SOOŚ. Aktualnie trwają konsultacje społeczne, a następnie projekt IIaPGW dla obszaru dorzecza Wisły wraz z Prognozą będzie poddawany opiniowaniu przez właściwe organy.

Opracowanie prognozy oddziaływania na środowisko jest jednym z elementów strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Pełni ona funkcję informacyjną. Prognoza ma na celu przedstawienie skutków realizacji prognozowanego dokumentu na środowisko, w tym na zdrowie ludzi, wody, powietrze, powierzchnię ziemi, klimat, różnorodność biologiczną, itp. Przy pomocy odpowiednich narzędzi, już na etapie planowania, istnieje możliwość minimalizacji oddziaływań, przy maksymalizacji korzyści dla społeczeństwa. Prognoza umożliwia przede wszystkim przeprowadzenie oceny oddziaływania na środowisko oraz stwierdzenie czy proponowane do realizacji działania, bądź wskazane kierunki rozwoju, uwzględniają we właściwym stopniu kwestie związane z ochroną środowiska.

UWAGA V

Część projektu planu, do której zgłaszana jest uwaga (numer rozdziału, strona dokumentu):

Prognoza: Rozdział I, 1.1 Przedmiot i cel opracowania; załączniki pn. Wisla_zal_B4_Katalogi_macierz/(...) (macierze oddziaływań dla wszystkich jcw i jcwpd)

Treść zgłaszanej uwagi lub wniosku

Prognoza nie stosuje się do wytycznych Komisji Europejskiej w zakresie uwzględniania problematyki dotyczącej zmian klimatu. W związku z tym IIaPGW nie jest zgodna z ustaleniami wynikającymi z nowych przepisów i strategii międzynarodowych i krajowych, w tym przede wszystkim Europejskiego prawa o klimacie i pakietu “Fit for 55”, Zielonego Ładu dla Europy. Nadal przyznaje się derogacje z RDW.

Propozycja zmian

Należy w rzeczywisty i skuteczny sposób uwzględnić problematykę redukcji globalnego ocieplenia, a w szczególności zapewnić zgodność IIaPGW i gospodarki wodnej w Polsce z prawem unijnym, w tym szczególnie z Europejskim prawem o klimacie (Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1119 z dnia 30 czerwca 2021 r.) i z pakietem “Fit for 55”. Ponadto należy zweryfikować zasadność przyznawania derogacji kopalniom oraz elektrowniom.

Uzasadnienie zgłaszanej uwagi

Zapewnienie wody zdatnej do picia w sposób zrównoważony, jest kluczowe w osiąganiu odporności na zmiany klimatu, a wykorzystywanie wody w sposób przemyślany wymaga transformacji we wszystkich sektorach gospodarki. W Prognozie powinna znaleźć się ocena, czy podejmowane działania nie wpływają negatywnie na ich realizację tj. nie powodują intensyfikacji efektu

cieplarnianego poprzez emisję gazów cieplarnianych, w tym: dwutlenku węgla, metanu, podtlenku azotu oraz fluorowanych gazów cieplarnianych oraz czy przyczyniają się do realizacji wskazanych celów Środowiskowych, prowadząc do obniżenia szkodliwych emisji.

Autorzy Prognozy z jednej strony powołują się na przepisy dotyczące klimatu, mające na celu redukcję globalnego ocieplenia. Zgodnie z Europejskim prawem o klimacie (Rozporządzenie PE i Rady (UE) 2021/1119 z 30 czerwca 2021 r.) do 2030 roku emisje gazów cieplarnianych muszą zostać zredukowane o 55% w stosunku do 1990 roku, a do roku 2050 Europa ma stać się zeroemisyjna. W opinii ekspertów, aby osiągnąć ww. cele, elektrownie węglowe w Europie muszą zakończyć działalność do 2030 r. Różne scenariusze redukcji emisji przewidują, że aby osiągnąć neutralność klimatyczną do 2050 r. zgodnie z celami Porozumienia paryskiego, w roku 2030 od 0% do maksymalnie 3% produkcji energii może pochodzić z węgla. Z drugiej strony zaś, w IIaPGW dla obszaru Wisły wraz z Prognozą istnieje przyzwolenie dla realizacji inwestycji, które w znaczący sposób, bezpośredni i pośredni, wpływają na globalne ocieplenie. Po raz kolejny (w niektórych przypadkach trzeci) przyznawane są derogacje z art. 4.4, 4.5 oraz 4.7 dla sektora gospodarki związanego z górnictwem i wytwarzaniem energii (kopalnie węgla brunatnego i kamiennego oraz elektrownie węglowe).

W świetle nowego Europejskiego prawa o klimacie, odstępstwa od celów dla wód z art. 4.4 i 4.5 RDW związane z istniejącymi elektrowniami węglowymi mogą dotyczyć w większości przypadków tylko presji wynikających z działalności tych elektrowni do roku 2030. Równocześnie brak uzasadnienia dla przyznania derogacji z art. 4.7 RDW dla nowych elektrowni węglowych, które miałyby działać po 2030 r - ponieważ ich budowa będzie w świetle aktualnego prawa niecelowa.

Fundacja RT-ON szczegółowo odniosła się do problematyki derogacji w uwagach do IIaPGW dla obszaru dorzecza Wisły, przesłanych 14.10.2021 r.

UWAGA VI

Część projektu planu, do której zgłaszana jest uwaga (numer rozdziału, strona dokumentu):

Prognoza: Rozdział 2.2 Podstawowe założenia metodologiczne. Przedmiot oceny;

Treść zgłaszanej uwagi lub wniosku

Prognoza projektu IIaPGW dla obszaru dorzecza Wisły zawiera błędne założenia metodologiczne. Część działań, zadań, inwestycji ujętych w IIaPGW na obszarze dorzecza Wisły została wyłączona z oceny oddziaływania na środowisko.

Propozycja zmian

Należy ponownie przeprowadzić ocenę oddziaływania na środowisko projektu dokumentu, z uwzględnieniem wszystkich działań, zadań, inwestycji o których jest mowa w IIaPGW dla obszaru dorzecza Wisły

Uzasadnienie zgłaszanej uwagi

Zgodnie z treścią art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji

o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t. j. Dz. U. 2020 poz. 283 z późn. zm.) informacje zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko, o których mowa w art. 51 ust. 2, powinny być opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu oraz etapu przyjęcia tego dokumentu w procesie opracowywania projektów dokumentów powiązanych z tym dokumentem, również Dyrektyw i rozporządzeń unijnych.

Niezrozumiałe i nieakceptowalne jest wybieranie tylko niektórych działań, zadań, inwestycji do oceny.

Do części działań, z katalogu działań krajowych, autorzy odnieśli się bardzo powierzchownie. Zostały one ocenione tylko na poziomie zgodności z zasadami zrównoważonego rozwoju. Działania te nie stanowiły przedmiotu szczegółowych ocen wpływu w Prognozie (nie znalazły się w zestawach działań), gdyż, jak tłumaczą autorzy Prognozy, nie zostały one przypisane do konkretnych jcwp i jcwpd. Pomimo tego, że ich rodzaj i zakres wynika z zapisów dyrektyw i rozporządzeń unijnych oraz przepisów krajowych, a realizacja będzie oddziaływać na stan jcw przybliżając je do osiągnięcia założonych celów środowiskowych.

Niedopuszczalne jest również argumentowanie, że wdrożenie znacznej części działań ujętych w katalogu krajowym jest niezależne od wdrożenia samego dokumentu IIaPGW.

Ponadto w prognozie nie odniesiono się do załącznika nr 6 do IIaPGW dla obszaru dorzecza Wisły, który zawiera wykaz planowanych inwestycji i działań, które mogą spowodować nieosiągnięcie dobrego stanu wód lub pogorszenie dobrego stanu wód. Autorzy Prognozy twierdzą, że wskazane w Wykazie inwestycje nie są elementem planowanym/wprowadzanym przez IIaPGW, a w obecnie obowiązującym porządku prawnym Wykaz ten pełni jedynie funkcję sprawozdawczą.

RT-ON podtrzymuje uwagi, które zostały przesłane dnia 14.10.2021 r. w ramach konsultacji społecznych IIaPGW dla obszaru dorzecza Wisły. Załącznik nr 6 zawiera szereg uchybień. Niektóre z nich są przekopiwane z IaPGW dla obszaru dorzecza Wisły, w szczególności:

- **nie uwzględniono wszystkich warunków**, o których mowa w art. 4 ust. 7 Dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz.U. UE z 2000 r. L 327, s. 1 ze zm.) oraz art. 68 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (tj. Dz.U. z 2021 r. poz. 624 z późn. zm.), które umożliwiają zastosowanie odstępstwa z art. 4 ust. 7 RDW;
- **większość działań/ inwestycji ujętych w wykazie nie posiada ostatecznej decyzji** potwierdzającej spełnienie warunków, o których mowa w art. 68 ustawy prawo wodne. W związku z czym można przypuszczać, że nie została przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko w ramach procedur decyzji administracyjnych, którym zostały poddane (decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach, oceny wodnoprawne). Po analizie informacji zawartych w załączniku stwierdzono brak danych odnośnie: wydanych decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (dla 236 inwestycji); przeprowadzonych ocenach wodnoprawnych (dla 262 inwestycji); wydanych deklaracjach zgodności z RDW, przez organ właściwy w sprawach ocen wodnoprawnych (dla 262 inwestycji);
- w załączniku nr 6 wymieniono inwestycje, które zalicza się do katalogu przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, o których mowa w §2 ust. 1 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r. poz. 1839). M.in. zostały

ujęte inwestycje, wymagające uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach związane z wydobyciem kopalin ze złoża metodą podziemną, o wydobyciu kopaliny nie mniejszym niż 100 000 m³ na rok, np.:

- ❖ inwestycja pn. Wydobycie węgla kamiennego ze złóż na podstawie koncesji z kopalń Katowickiego Holdingu Węglowego S.A. - przedłużenie posiadanych koncesji. Zgodnie z informacją zawartą w tabeli zakłada się roczną produkcję węgla na poziomie ok. 9 mln t/rok);
 - ❖ Eksploatacja kopaliny ze złoża węgla kamiennego Brzeziny i Piekary;
 - ❖ Budowa podziemnej kopalni w celu wydobywania rud cynku i ołowiu ze złoża Zawiercie 3.
- wykaz inwestycji ujęty w załączniku nr 6 zawiera nieaktualne informacje odnośnie planowanych i realizowanych inwestycji, dla których przyznano odstępstwa z art. 4 ust. 7. Dane zawarte w załączniku nr 6 wymagają weryfikacji w oparciu o aktualne dane (dokumenty strategiczne, roczniki GUS i UE).

Art. 323 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (tj. Dz.U. z 2021 r. poz. 624 z późn. zm.) wskazuje, że w planie gospodarowania wodami lub jego aktualizacji uwzględnia się wykaz, o którym mowa w art. 435, według stanu na rok przed terminem opracowania planu gospodarowania wodami lub jego aktualizacji. 265 inwestycji, ujętych w zał. 6 do II aPGW zostało przepisanych z IaPGW, bez aktualizacji informacji. Nie dokonano przy tym weryfikacji istniejących uzasadnień, w związku z czym dane są często stare i nieaktualne.

Przykładowo, w odniesieniu do inwestycji pn. „Eksploatacja węgla kamiennego i metanu jako kopaliny towarzyszącej ze złoża "Dankowice 1" w kolumnie 38 tabeli autorzy powołują się na Politykę Energetyczną Polski do 2030 r. Rada Ministrów 2 lutego 2021 r. zatwierdziła „Politykę energetyczną Polski do 2040 r.”

UWAGA VII

Część projektu planu, do której zgłaszana jest uwaga (numer rozdziału, strona dokumentu):

II aPGW dla obszaru dorzecza Wisły: Rozdział 12 IIaPGW dla obszaru dorzecza Wisły oraz załącznik nr 7 pn. Zestaw działań Wisła w powiązaniu z Prognozą: załączniki pn. Wisła_zal_B4_Katalogi_macierz/(...) (macierze oddziaływań dla wszystkich jcw i jcwpd); Wisła_zal_B5_Zestawy/(...) (zestawy działań dla wszystkich jcw i jcwpd).

Treść zgłaszanej uwagi lub wniosku:

Zaproponowane zestawy działań nie odzwierciedlają rzeczywistych potrzeb i kierunków ochrony wód. Nie podano rozwiązań alternatywnych do zaproponowanych zestawów działań. Brak oceny skuteczności działań, które były realizowane na podstawie poprzednich PGW.

Propozycje zmiany:

Należy wprowadzić adekwatne i ambitne programy działań, w pełni odpowiadające potrzebom i możliwościom technologicznym. Należy przeprowadzić analizy wariantowe zestawów / programów działań. W toku przygotowań IIIaPGW dla obszaru dorzecza Wisły należy zweryfikować i ocenić

skuteczność przyjętych programów działań.

Uzasadnienie propozycji zmiany:

W IIaPGW dla obszaru dorzecza Wisły (**trzeciej edycji PGW!!!**) większość zaplanowanych działań to działania nietechniczne. Zaplanowane działania, polegają głównie na opracowaniu dokumentacji, dodatkowym przeglądzie pozwoleń wodnoprawnych związanych z poborem wód podziemnych, opracowaniu programu monitorowania stanu wód podziemnych w rejonie prowadzonej działalności górniczej, weryfikacji zasobów dyspozycyjnych lub eksploatacyjnych wód podziemnych.

Po zestawach działań, zaplanowanych do realizacji można stwierdzić, że do chwili obecnej stan wiedzy na temat jcw p i jcw pd jest znikomy, a w zasadzie żaden.

Autorzy prognozy ocenili, że wszystkie w/w zaproponowane działania będą mieć spodziewany wpływ pozytywny bądź brak (istotnego) wpływu. Ciężko jest zakładać, że opracowanie dokumentacji jest w stanie w jakikolwiek sposób wpłynąć na poprawę stanu wód.

“Zestawy działań”, zaproponowane przez autorów IIaPGW dla obszaru dorzecza Wisły nie stanowią “programów działań” w myśl RDW. Większość stanowi zbiór zestandaryzowanych, katalogowych działań przypisywanych ogólnie dla każdej części wód, w której stwierdzono dany rodzaj presji. W większości przypadków nie uwzględniono warunków lokalnych.

Ponadto **nie można odnaleźć w projekcie IIaPGW dla obszaru dorzecza Wisły oraz Prognozie dowodów na przeprowadzenie analizy wariantowej zestawów działań**. Zestawy działań zostały poddane analizie kosztowej i prognozie skuteczności – jednak nie ma dowodów na to, że nie ma możliwości przeprowadzenia bardziej rozbudowanych (bardziej ambitnych) zestawów działań, które byłyby racjonalne ekonomicznie, wykonalne pod względem technicznym. Istnieje prawdopodobieństwo, że takie ambitniejsze zestawy działań zapewniłyby większą skuteczność IIaPGW pod względem możliwości osiągnięcia celów środowiskowych.

Zaproponowane zestawy działań są mało skuteczne i nie przynoszą zakładanych rezultatów, czego potwierdzeniem jest planowany niski stopień osiągnięcia celów środowiskowych do 2027 r. W kolejnej edycji aPGW dla obszaru dorzecza Wisły powinno zostać **obligatoryjnie wykonane sprawozdanie z realizacji zaproponowanych zestawów działań**. Należy podać informacje odnośnie skuteczności podjętych działań oraz konkretne dane statystyczne, np. ile wykonano przeglądów pozwoleń wodnoprawnych, ile pozwoleń wodnoprawnych cofnięto lub zmieniono, ile przeprowadzono kontroli.

Jeśli dany zestaw działań został zrealizowany, np. wykonano dokumentację, to należy wskazać dalsze działania, które będą naturalną konsekwencją zakończonych działań. Jeśli działania są nieadekwatne lub mało skuteczne, to należy rozważyć podjęcie innych działań lub zmianę przepisów prawnych.

UWAGA VIII

Część projektu planu, do której zgłaszana jest uwaga (numer rozdziału, strona dokumentu):

Prognoza: Tabela 6-1 (str. 387) oraz załącznik Wisła-zał_C3_Analiza_skumulowane

Treść zgłaszanej uwagi lub wniosku

Zaproponowana ocena oddziaływań skumulowanych jest niezgodna z art. 51, 52 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (t. j. Dz. U. 2020 poz. 283 z późn. zm.)

Propozycja zmian

Należy ponownie przeprowadzić ocenę oddziaływań skumulowanych. Ocena powinna uwzględniać wszystkie zadania/ inwestycje, o których mowa w IIaPGW dla obszaru dorzecza dla Wisły oraz w dokumentach strategicznych powiązanych z przedmiotowym dokumentem (w tym ujętych w Planach Zarządzania Ryzykiem Powodziowym oraz Planach przeciwdziałania skutkom suszy na obszarach dorzeczy).

Uzasadnienie zgłaszanej uwagi

Niezrozumiała i nic nie wnosząca jest Tabela 6-1 (str. 387 Prognozy) pn. „Podsumowanie oceny potencjału wystąpienia kumulacji oddziaływań na poziomie dokumentów strategicznych (potencjał wystąpienia kumulacji zewnętrznej), w której dokonano analizy dokumentów strategicznych w zakresie wystąpienia oddziaływań skumulowanych - synteza zapisów Prognoz OOS danego dokumentu.

Aby ocenić oddziaływania skumulowane należy odnieść się do konkretnych inwestycji (ewentualnie do konkretnych JCWP, na terenie których będzie realizowana inwestycja/ zadanie/ działanie) zlokalizowanych na konkretnym obszarze.

Walidacja punktowa do oceny potencjału wystąpienia kumulacji oddziaływań pozytywnych/ negatywnych z IIaPGW nic nie wnosi do dokumentu, niczego nie ocenia, a tym bardziej nie wskazuje miejsc gdzie oddziaływania skumulowane mają miejsce.

UWAGA IX

Część projektu planu, do której zgłaszana jest uwaga (numer rozdziału, strona dokumentu):

Załącznik pn. „Wisła_zal_C1_Oddziaływania_charakterystyka”

Treść zgłaszanej uwagi lub wniosku

Przyjęty sposób oceny oddziaływań nie jest dostosowany do zawartości i stopnia szczegółowości IIaPGW dla obszaru dorzecza Wisły

Propozycja zmian

Należy ponownie przeprowadzić ocenę oddziaływań dla działań/ inwestycji ujętych w dokumencie, zgodnie z art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na*

Środowisko (t. j. Dz. U. 2020 poz. 283 z późn. zm.)

Uzasadnienie zgłaszanej uwagi

Załącznik pn. „Wisła_zal_C1_Oddziaływania_charakterystyka” zawiera podsumowanie charakterystyk oddziaływań. Kategoriom działań i poszczególnym elementom środowiska przypisano oddziaływania (bezpośrednie, pośrednie, wtórne, długoterminowe, średnioterminowe, krótkoterminowe, stałe, chwilowe, pozytywne, negatywne).

Niezrozumiałe jest przypisywanie oddziaływań dla kategorii działań. Każda inwestycja posiada określone położenie geograficzne, które kształtuje środowisko oraz determinuje warunki lokalne. W związku z powyższym analiza oddziaływań powinna odnosić się do konkretnych inwestycji/ zadań, ewentualnie JCW (na terenie których będą one realizowane), tak by można było w rzetelny sposób określić, przeanalizować i ocenić oddziaływania na środowisko.

UWAGA X

Część projektu planu, do której zgłaszana jest uwaga (numer rozdziału, strona dokumentu):

Dane Źródłowe do IIaPGW

Treść zgłaszanej uwagi lub wniosku

Brak udostępnienia do konsultacji kompletu źródłowych baz danych i dokumentów, w tym geobaz, danych przestrzennych, opracowań powstałych w toku przygotowań IIaPGW i stanowiących podstawę dla konsultowanego dokumentu. Stanowią one informację publiczną oraz informację o środowisku i zostały sfinansowane ze środków publicznych. Wybiórcze udostępnianie ww. dokumentów, głównie na wniosek oraz z ograniczeniami w ich dalszym udostępnianiu, jest niezgodne z przepisami prawa krajowego i wspólnotowego.

Propozycja zmian

Należy bezzwłocznie udostępnić dokumenty źródłowe IIaPGW, w tym m.in. szczegółową analizę presji, dane przestrzenne i geobazy, w domenie publicznej – nawet udostępnienie objętości kilkadziesiąt GB nie stanowi aktualnie żadnego technicznego problemu. Wskazane jest udostępnienie danych przestrzennych i danych z geobaz w formie graficznej online, m.in. w Hydroportalu, Geoportalu i/lub lub innych publicznie dostępnych internetowych przeglądarkach mapowych. Dokumenty te (i dane w nich zawarte) są niezbędne do rzetelnego przeprowadzenia konsultacji publicznych IIaPGW zarówno w trybie Ustawy Prawo wodne jak i w trybie Ustawy OOS.

Uzasadnienie zgłaszanej uwagi

Dokumenty źródłowe do projektów PGW nie są udostępnione w publicznej domenie, a dostęp do nich jest ściśle reglamentowany przez Wody Polskie, z zakazem ich dalszego udostępniania komukolwiek, jako „dokumentów niepublicznych, udostępnionych przez osoby trzecie, podlegających prawu autorskiemu i nieskończonych”. Ograniczenie udostępniania danych (niektóre organizacje wprost miały zakazane dalsze ich udostępnienie, zakaz dotyczył także map towarzyszącym projektom

IlaPGW) nie miało podanych podstaw prawnych. Takie podejście jest niezgodne z Ustawą OOŚ, z Ustawą z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. 2001 Nr 112 poz. 1198 z późn. zm.), z Ramową Dyrektywą Wodną, Dyrektywą 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących Środowiska i uchylająca dyrektywę Rady 90/313/EWG oraz z Konwencją z Aarhus o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących Środowiska, zawartą decyzją Rady 2005/370/WE z dnia 17 lutego 2005 r.

W ramach konsultacji nie udostępniono żadnej wizualizacji elementów IlaPGW, które byłyby czytelne i pozwalały na rozróżnienie poszczególnych elementów, w tym tak podstawowych i wymaganych zgodnie z RDW, jak: zmienione jednolite części wód (jcw), zmienione statusy wód, działania ochronne, oraz sieć monitoringu wód i obszarów chronionych od wód zależnych. Załączniki graficzne do IlaPGW są zbyt zgeneralizowane i nie posiadają żadnych opisów warstw. Brak czytelnego przedstawienia elementów planu podlegających konsultacjom uniemożliwia skuteczne składanie uwag do IlaPGW. Należy podkreślić, że stworzenie bazy danych czy nawet zobrazowanie warstw GIS było możliwe, na co wskazuje choćby udostępniona publicznie geobaza aktualizacji planów gospodarowania ryzykiem powodziowym (aPZRP) na portalu mapowym. Dane te były udostępniane w formie geobazy również na wniosek.

Dokumenty źródłowe do PGW i ich aktualizacji mają status dokumentów publicznych, dotyczących ochrony Środowiska, czyli o takim samym statusie jak np. raporty o oddziaływaniu na Środowisko. Jasno precyzują to wytyczne Komisji Europejskiej do implementacji RDW: CIS No8 <https://circabc.europa.eu/sd/a/0fc804ff-5fe6-4874-8e0d-de3e47637a63/Guidance%20No%208%20-%20Public%20participation%20%28WG%202.9%29.pdf> (rozdział 5.2). Już w 2003 r. wytyczne te precyzowały, że dostęp do materiałów/dokumentów źródłowych powinien być bezproblemowy i publiczny, a minimum to udostępnianie ich na wniosek w odpowiednich centrach informacji danych PGW. Sugerowanym sposobem udostępniania tych dokumentów była jednak publikacja ich poprzez internet celem publicznego i powszechnego dostępu. Stwierdzono też, że nie powinno stanowić to technicznego problemu (po 18 latach nie powinno stanowić go nadal).

Ograniczenia w upowszechnianiu dokumentów źródłowych, będących podstawą, a zarazem uszczegółowieniem projektu IlaPGW (liczna cytacja w projektach), powstałych za pieniądze publiczne, w głównej mierze z funduszy UE, powoduje, że nie można mówić o prawidłowym przeprowadzeniu konsultacji publicznych. Szczególnie traktowanie tych dokumentów jako nieskończonych (możliwe zastosowanie odmowy udostępnienia z art. 16 uoś), a mimo tego stanowiących podstawę projektów IlaPGW i wymienianych wielokrotnie jako źródła danych w projekcie IlaPGW wystawionym do półrocznych konsultacji publicznych, powoduje, że konsultacje te nie mogą być uznane za przeprowadzone w trybie art. 14 ust. 1 RDW.

Odnieść można wrażenie, że nieopublikowanie dokumentów w domenie publicznej to celowe ograniczanie udziału interesariuszy. Warto w tym miejscu przytoczyć słowa Dyrektora Departamentu Zarządzania Środowiskiem Wodnym Przemysława Gruszeckiego wygłoszone na spotkaniu konsultacyjnym w Zielonej Górze, że dokumenty źródłowe są udostępniane na indywidualny wniosek, ale nie mogą podlegać dalszemu rozpowszechnianiu nawet w zmienionej formie, gdyż Wody Polskie „muszą wiedzieć jak te dokumenty krążą”.

W załączeniu Fundacja przekazuje uwagi złożone w ramach konsultacji IIaPGW na obszarze dorzecza Wisły, zakończonych 14.10.2021 r. Stanowią one integralną część niniejszych uwag składanych przez Fundację w ramach procedury strategicznej oceny oddziaływania na Środowisko ww. dokumentu.

Kontakt do osoby zajmującej się sprawą:

Katarzyna Czupryniak
Koordynatorka kampanii wodnej w Fundacji RT-ON
e-mail: k.czupryniak@rt-on.pl

Z wyrazami szacunku,

Tomasz Waśniewski
Prezes Zarządu

W załączeniu:

Uwagi do projektu IIaPGW na obszarze dorzecza Wisły, złożone 14.10.2021 r.